

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

zhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristolna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Glavna skupščina

„Zaveze“ avstr. jugosl. učiteljskih društev v Novem mestu.

Dne 6. in 7. avgusta t. l. se vrši v Novem mestu XXII. glavna skupščina »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Kar so za našega kmeta letni občni zbori zadrug, kar so za Slovence letne skupščine družbe sv. Cirila in Metoda, to so za napredno učiteljstvo letne glavne skupščine njihovih društev. Od vseh strani pridejo v nedeljo v Novo mesto učitelji, ki se hočejo posvetovati o važnih stanovskih stvareh in si vlti novega ognja v delu za povzdigo učiteljskega stanu in za procvit učee se mladine našega naroda.

V žalostnih razmerah živi slovenski učitelj. Njemu se imajo Slovenci zahvaliti za vso izobrazbo, ki jo imajo. Saj nam je ravno ljudsko-šolski učitelj položil podlago, temelj za vse nadaljne nauke. Kakor si ne moremo misliti hiše brez temelja, ravno tako si ne moremo misliti temeljite izobrazbe brez prvotnih nauk ljudske šole. Dasi pa je naš učitelj v očeh vsakega poštenega človeka največjega spoštovanja vreden, dasi bi ravno njemu moralo biti ljudstvo najbolj hvaležno, vendar vidimo, da se trud in napor in ljubezen, ki jo imajo učitelji do mladine, poplačuje s tem, da se pusti učitelje stradati in da se ž njimi ravna kakor najbolj sirov gospodar ne more ravnati s svojim najbolj slabim psom. Živimo v časih, ko so si klerikalec zaprisegli uničiti vse napredno učiteljstvo. Na eni strani bi jih radi nadomestili z učitelji, ki bi že v najnežnejši dobi otroku vcepljali strup strankarskega klerikalizma in misel za hlapčevsko klečplaznjo. Na drugi strani pa bi radi duhovniki sami, ali pa po učiteljih, ki bi bili njihovi brezpogojni pristaši, zasedli vsa ona važna mesta v kulturnih in gospodarskih organizacijah po deželi, v katerih požrtvalno delujejo naši učitelji.

Odstraniti hočejo vsakogar, ki se upa brez duhovščine in morda celo proti volji kaplanov in župnikov za ljudstvo kaj dobrega storiti. Pri tem pa delajo z učitelji huje kakor z živino. Prestavljajo jih iz kraja v kraj. Ne oziraje se nič na to, da so selitve nepotrebne, da so selitve drage. Tudi jim ni nič za to, če s prestavljanjem ločijo zakon. Odkritih, poštenih in delavnih učiteljev se boje. Največje neznajneže, brezvestneže, špekulante in tudi lepo število najbolj zabitih učiteljev, pa so si odbrali za to, da bodo pod papeževu zastavo lahko lizali svetnikom pete, poljubovali klerikalnim mogotcem grčavo palico in poneumnjevali narodno deco.

Posamezen učitelj je danes izpostavljen vsem nevarnostim, in če bi klerikalcem bilo dovoljeno, bi tekom enega tedna vse nepokorneže zažgali na grmadi.

Če tudi pa je posameznik revež, vendar tvori njihova organizacija »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« nerazrušno trdnjavo učiteljstva v boju proti vsem sovragom in zatiralcem njihovega stanu. Organizacija naprednih učiteljev je lepše izpeljana kot vsakega drugega stanu na Slovenskem. Naši učitelji imajo lepo časopisje, lastno tiskarno, lastno hranilnico in posojilnico, vdovsko podporno društvo in razne druge korporacije, ki vse slone na samopomoči.

V nedeljo bodo zborovali v Novem mestu vsi napredni slovenski učitelji in svojo organizacijo zopet nekoliko okrepili. Na glavnem zborovanju bo med drugim poročal iur. Krivic o Masaryku — pedagogu, učitelj Pesek o narodno-obrambnem delu slovenskega učiteljstva, poslanec in učitelj G a n g l o § 1. drž. šol. zakona, vodja Jakob Dimnik pa o »Učiteljski bolniški blagajni«, kar dokazuje, da je naše učiteljstvo vzlic mizernemu položaju še vedno tudi nad svojim stanovom visoko vzvišeno in idealno.

Želimo zborovanju največjega uspeha. Prepričani pa naj bodo naši trpini-učitelji, da pridejo še časi, ko se morejo tudi zanje razmere izpremeniti in korenito iz-

boljšati. Naše ljudstvo je vseskozi pravično in pošteno. Treba mu je le odpreti oči, da spozna črne izkoriščevalce in grde nasprotnike vsakega pravega napredka v našem narodu.

Ljudstvo se mora zavzeti za učitelje, ljudstvo jim mora izbojevati lepšo bodočnost!

Gasilci v Ljubljano!

Le še dober teden nas loči od tega, ko se zbero v naši beli Ljubljani tisoči in tisoči slovanskih gasilcev. Od vseh strani prihajajo priglasili, na vseh koncih in krajih naše slovenske in naše slovanske domovine se pripravljajo naši vrli gasilci, da se zbero na veličastnem shodu. Kaj posebno zanimive pa so priprave za ta gasilski shod naših bratov Čehov. V zadnji številki češkega gasilskega glasila »Hasičské rozhledy« se zopet pozivljajo češki gasilci na pot v Ljubljano. Poudarjajo, da imajo slavni dnovi gasilskega shoda v Ljubljani združiti vse slovanske gasilce, kakor eno skupno slovansko rodbino, ki naj bi pokazala napredek in višek gasilske organizacije. Prisotnost Čehov v tem slavnostnem trenutku pa bode najizrazovitejši dokaz resnične ljubezni in vdanoosti do milih prijateljev Slovencev.

Bodi pozdravljena ti bela slovenska Ljubljana, k tebi so danes obrnjena naša hrepenenja, k tebi naše misli! Bodi pozdravljen dragi nam slovenski narod in krepka bratska gasilska družina. Čarobna lepota slovenske zemlje, zlati žar južnega solnea, navdušenje in slovansko bratstvo, vse to se bode združevalo v veličastno harmonijo. V naših razgretih srcih bo plamtelo navdušenje in trdno zaupanje v boljšo bodočnost Slovanstva.

Slovenski narod se težko bojuje za svoj obstanek. Kdor ne pozna tamošnjih razmer, niti ne slutiti, kako silno še sedaj pritiska jarem germanstva na njihov vrat. Mi gremo našim bratom pokazati, da Slovenec ni osamljen, da ima brate, ki so pri-

pravljeni jih utrditi v vztrajnosti, pripravljene jim pomagati proti nasilstvom. V tesnem objetju se pritisnemo drug na drugega na razvnete prsi. Hitrejše bitje naših sre nas prepriča, da moremo iz te bratske ljubezni črpati nove sile za težki boj, ki ga moramo bojevati s krutimi sovražniki. V tem boju nas bode jačila sladka zavest, da z nami čutijo milijoni bratskih slovanskih sre.

Slovanska Ljubljana pozdravi z bore prostovoljnega gasilstva v svoji sredi, to armado človekoljubnosti in ljubezni do bližnjega, ki hoče poleg svojega človekoljubnega delovanja stati na braniku naših narodnih pravic.

Čehi se pripeljejo v Ljubljano s posebnim vlakom, ki bo odšel iz Prage dne 12. avgusta ob 10. zvečer in pride v Ljubljano, dne 13. avgusta ob 8. uri 35 minut zvečer.

Na reprezentančnem shodu bode razpravljala Slovenec Trošt o tem, v koliko je potrebno razširiti delovanje gasilcev tudi na pomoč pri povodnjih, potresih, neugodah pri vlakih itd. — Čeh Hubálek govori o rešilnem in gasilskem vprašanju, ki naj bi se gojilo v narodnih šolah. Čeh Ludvig govori o potrebi samostojnosti gasilskih društev, ki naj bi bila izvzeta iz društvenega zakona in za katere naj bi se dovolila večja društvena svoboda.

Prepričani smo, da slovenski gasilci za češkimi ne bodo zaostali, marveč da se te pomembne slavnosti v čim največjem številu udeležijo. Vse podrobnosti glede udeležbe so itak že znane posameznim gasilnim društvom. Mi le kličemo gasilcem širom naše domovine dne 14. in 15. avgusta: **Gasilci v Ljubljano!**

Župnik zapravlil okoli 17 tisoč K ljudskega denarja.

Že opetovano smo ljudstvo svarili, da naj duhovščini nikar preveč ne zaupa, kadar se gre za posvetne stvari, osobito če hoče duhovnik z ljudskim denarjem ustanavljati posojilnice, gospodarske zadruge in druge take naprave. Brez vsakršne praktične vednosti, pač pa polno strankarskega fanatizma, ustanavljajo mladi kaplani ali župniki vse mogoče in nemogoče zadruge in društva. Ne brigajo se veliko za to, bo li to, kar ustanove, uspevalo ali ne; ne brigajo se za to, kaj potem, če vse propade in če pride ljudstvo v občutno gmočno škodo. Kaplan ničesar ne izgubi. Škof ga prestavi drugam, ubogi kmet pa gleda obupno za njim. Taki kaplani so tam, kjer ni druge inteligence, absolutni gospodarji v svoji fari. Bog ne daj, da bi mu kdo ugovarjal, ali da bi od njega zahteval one natančnosti, ki je pri denarnih zavodih in zadrugah neobhodno potrebna.

Kdor je pa toliko previden in toliko pameten, da zahteva natančnosti — ta je kaplanov nasprotnik, liberalce, slab katoličan in kmalo se ga izpodrine in nadomesti z boljšim kaplanovim kimovcem. Vse gre zopet gladko izpod rok. Noben se ne upa »gospoda« vprašati, kako gospodari, kakšno je stanje zadruge, kje je denar naložen, izposojen itd. **V tej slepi pokorščini, v takem neomejenem zaupanju pa tiči tista nevarnost, pred katero moramo vnovič svariti našega kmeta in obrtnika.** Drastičen slučaj, kako fanatična duhovščina gospodari z ljudskim denarjem, smo zopet doživeli v zadnjih dneh na Notranjskem. Božji namestnik Ludovik Bajc, ki pase dobre katoliške ovčice in tudi par »liberalnih kozlov« pri Sv. Trojici nad Cerknico, je znan kot bojevit klerikalen petelin. Da ne bi zaostal za svojimi stanovskimi tovariši, si je ustanovil posojilnico in njegove verne ovčice so, kakor čebelice pridno nosile svoje krajcarje v farovško »kaso«, kakor se dobrim katoliškim faranom spodobi. Mož pa je delal pogosto izlete v svoj rojstni kraj pod sivim Nanosom. Seznanil se je z »milijonarko«. Obiskoval jo je prav pogosto. Ona mu je pa obiske vračala. Koliko obiskov semintja je bilo tekom časa, se ne ve, ve se pa, da je Bajc svoji »milijonarki« posodil 27.000 K. Seveda je to čudno, kako je mogel toliko posoditi, ko jih sam še nikoli ni imel. Toda revizija pride. Prazna blagajna, nobenega pokritja za 27.000 K. — Vse po domače, po farovško. Stvar smrdi po poneverjenju. Bajc se zave, da izposojeni denar ni bil njegov. Revizorja treba potolažiti. Dr. Pegan bo vedel, kaj je storiti, hajd k njemu. »Milijonarka« podpiše po dolgem obotavljanju menico, da bo vsaj nekoliko pokritja. Doktor Pegan napravi menično tožbo za 27.000 kron, a dobiti je komaj 10.000 K. Posojilnica pri Sv. Trojici pa ima kakih 17.000 K izgube. Če bi imel pa Bajc več denarja na razpolago, bi gotovo tudi več posodil, saj je on pri posojilnici Sv. Trojice absoluten gospodar. Kmetje bodo morali lepo potrpeti, če bodo hoteli ostati še naprej dobri katoličanje.

Takih božjih osrečevalcev imamo še veliko med našim ljudstvom. Mi jih bomo brezobzirno še naprej pribijali na pranger. Slednji čas pa je, da že vsaj pametnejši ljudje spoznajo, kam jih vodi farovška komanda. **Otresite se je, če ne, se je bode še bridko kesali, ko bo prepozno!**

Politični pregled.

Deželni zbor kranjski.

Deželni zbor kranjski bo najbrže sklican za dva tedna na 20. septembra. Tudi od 3. do 20. novembra utegne zborovati.

Klerikalci osamljeni.

Poleg Čehov so se sedaj oglašili tudi Hrvatje iz Dalmacije, ki očitajo dr. Šusteršiču, da je njegova politika na Dunaju bila za nič, kakor tudi to, da on že dve leti vodi skoraj vse slovanske poslance na Dunaju za nos. Zopet nov dokaz, kako pravično in izborno je ravno naš list že pred vsemi drugimi pojasnil klerikalno politiko. Pri kranjskih klerikalcih je začelo sedaj še v vseh gospodarskih organizacijah pokati in tudi deželni odbor bo kmalu spravil deželo na kant. Klerikalci se nahajajo v taki zagati, da so se poprijeli zadnjega sredstva. Radi bi zopet pridobili zase vlado, radi bi zopet dobili denar od kranjske šparkase. Šli so in napravili to, kar napravi največji lump. Ko se mu je obesiti, proda se sovražniku lastne države ali lastnega naroda za špijona! Klerikalci so postali ta teden plačani vladni špijoni. Ker ne morejo vladi poročati resnice, so si izmislili na celem pravljico o srbski zaroti v Ljubljani in dejali, da so naprednjaki zarotniki, ki hočejo Srbom izdati našo državo. Takoj drugi dan, ko je »Slovenec« to nesramno vest prinesel, pa je sam dr. Lampe svoj list zatajil, češ, da je govor o kaki srbski zaroti nemumnost, ki ni niti enega članka vredna. »Slovenec« sam pa je drugi dan, ko so ga prijeli, da naj pove imena, pripoznal, da je obrekoval. Taki so ti božji namestniki, ki pišejo edinole zveličavne katoliške časopise. Lažejo, natolcujejo, obrekujejo in ljudi sleparijo, da se že bogu in hudiču studijo.

Hrvaško.

Razpor med banom dr. Tomašičem in hrvaško - srbsko koalicijo še sedaj nima konca. Ker cesar ni sprejel banove demisije in ker ni mogoče dobiti sporazumljenja, pride do razpusta hrvaškega sabora in do novih volitev, ki naj bi se vršile že začetkom oktobra. Da je prišlo do tako resnega razpora med banom in hrvaško-srbsko koalicijo, je kriva ogrska vlada, ki Hrvatov nič več ne potrebuje in se jih hoče na vsak način iznebiti.

Revolucija na Španskem.

Boj med Špansko in Vatikanom postaja bolj in bolj resen. Ministrski predsednik Canalejas ima v kralju najboljšo oporo v tem boju in upati je, da se mu posreči ugnati rimske klerikalce. Rimci pa pripravljajo proti španski državi — revolucijo. Še celo naši klerikalni časopisi se spuščajo v hujskarije zoper Španijo. Španskemu kralju in njegovi ženi, ki sta v sorodu z našim dvorom, so nadjali podle psovke, kot da bi bil španski vladar kak »šnopsar«. Klerikalci so povsod enaki. V boju za Rim gredo proti državi, proti cesarju in proti vsem. In ti rimski irredentisti se še upajo pisati o srbski irredenti na Slovenskem!

Razgled.

r Zoper nemškega okrajnega šolskega nadzornika Peerza je uvedlo sodišče v Novem mestu kazensko preiskavo radi hudodelstva spolnega posilstva, zagrešenega na neki omoženi ženski na Kočevskem. Peerz še vedno opravlja službo, ker je Nemeec, Slovenca, ki bi bil tak hudodelec, bi pa nemudoma spodili iz službe.

r Kako bi se rad kamniški dekan iznebil pravkar za 20 tisoč kron za posojilnico predrago kupljene hiše? Najraje bi prodal hlev, ki spada k tej hiši za drag denar za šolo in tako zvrnil izgubo pri posojilnici in hranilnici na vse davkoplačevalce. Pa ne bo nič iz te kaše! Mi bomo dekana zasledovali, kakor pes zajca. Mislimo, da ima zdaj za par let dosti zidanja, le klobuk bo lahko še naprej postrani nosil, ker to nič ne stane.

r Klerikalno gospodarstvo v metliški hranilnici in posojilnici. Zadnjič smo poročali, da so klerikalci, ko so dobili ta zavod v roke, najprej izpremenili pravila, po katerih pripade za slučaj razpusta vse premoženje farovžu v Metliki. Sedaj se nam poroča, da so klerikalci poleg tega še »katoliškemu izobraževalnemu društvu« znižali stanarino za polovico. »Čuki« so dobili v tem posloplju brezplačno telovadnico, učiteljice pa, ki so več let najpoštenje odračunavale najemnino, so vrgli na cesto. Kakor da bi požigali, so zagospodarili v zavodu. Razume se, da so napravili klerikalen paradiž le na škodo hranilnice in posojilnice v Metliki. Ko bo kasa prazna, jo bodo maziljenci, ki zapeljujejo pošteno ljudstvo, pobrisali, ljudje pa bodo imeli od zavoda le škodo.

r Fabrikant lurške vode, Luka Smolnikar, se zdravi v Gradežu. Mesto, da bi se Luka Smolnikar vsak dan kopal doma v lurški vodi, je šel zdravja iskat v Gradež, kjer daje zdravje naravna morska kopel. Poleg drugih gostov zaupa v morsko kopel tudi več Židov in 25 duhovnikov, ki so tam na letovišču. Luka Smolnikar je zdaj sam dal lurški vodi najslabše izpričevalo. On si pač misli: Ne glej me, poslušaj me! Na stotine zabitih ljudi si maže oči, čeljusti, križ in ves život s sleparsko lurško vodo, fabrikant te vode, Luka Smolnikar, pa se zadovoljno valja po morju, dobro vedoč, da mu njegova voda nič ne pomaga.

r Radi sv. Cirila in Metoda tepež v cerkvi. Klerikalci so nahujskali kmete v Prvačini, da so hoteli odnesti sohi sv. Cirila in Metoda z glavnega oltarja. Drugi so se temu uprli in prišlo je do tepeža, v katerem sta obe stranki krepko rabili pesti.

r Nove poštno znamke dobimo dne 18. avgusta. V rabi bodo le do 31. decembra t. l.

r Umor na Begunjščici. Dne 2. aprila t. l. se je vršila pred ljubljanskim sodi-

ščem obravnava proti baron Bornovemu lovcu, Pavlu Eisenpassu, da je umoril na Begunjščici Jakoba Rožiča iz Begunj. Eisenpass je bil takrat oproščen, ker se glave Rožičeve ni moglo najti in ker je sodišče mislilo, da Rožič ni bil ustreljen v glavo, marveč, da mu je glava odgnila, se odtrgala od telesa ter se zatrkljala nizdol po strmem pobočju, ali pa da bi jo odnesle živali - roparice, kot se to često zgodi pri poginilih srnah in divjih kozah. Sedaj sta dva orožnika iz Tržiča našla glavo Jakoba Rožiča. Ležala je pod skalo 30 metrov nižje in 1000 korakov na desno od mesta, kjer so našli lani meseca novembra Rožičevo truplo. Na spodnji čeljusti glave in nad očesom na desni strani se nahajajo 8 milimetrov široke odprtine, ki so jih povzročile svinčenke. Lobanja je zadaj prestreljena. Odprtina je precej velika. Na lobanji se drži še nekaj kože z lasmi. Glava je bila, kakor trdi zdravniški izvedenec, odrezana. Ko je Eisenpass izvedel, da so našli glavo, je menda izginil brez sledu. Brezdvomno je on Rožiča umoril. Seveda pride stvar še enkrat pred sodišče.

r Izžrebani porotniki za III. porotniško dobo, ki se prične dne 29 avgusta t. l. Glavni porotniki so: Avseneg Anton, posestnik v Vrbnjah; Bürger Leopold, trgovec v Ljubljani; Benkovič Valentin, posestnik v Kamniku; Babnik Valentin, posestnik v Št. Vidu pri Ljubljani; Cantoni Viktor, trgovec, Černič Ivan, posestnik, Češnik Ivan, trgovec, Drelse Oton, tovarnar in posestnik, Drogenig Franjo, trgovec in posestnik, in Goetzl Aleksander, pozlatar, vsi v Ljubljani; Griželj Josip, tovarnar v Škofji Loki; Grile Alojzij, posestnik v Podkorenu; Jerančič Viljem, gostilničar in posestnik, in Korenčan Ivan, trgovec, oba v Ljubljani; Košir Ivan, posestnik v Škofji Loki; Košmelj Josip, mesar in posestnik v Železnikih; Kregar Andrej, mizar in posestnik v Vižmarjih; Lavtižar Josip, posestnik v Kranjski gori; Mally Franjo, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Majdič Josip in Marenčič Rajmund, trgovec in posestnik, oba v Kranju; Ocep Ivan, posestnik in župan na Križu; Pele Alojzij, revizor in posestnik, Perles Adolf, posestnik, in Pirc Gustav, ravnatelj kmetijske družbe, vsi v Ljubljani; Pongrac Anton, tovarniški uradnik na Savi; Rojina Josip, krojač, Ružička Ivan, c. kr. katastralni ravnatelj v p., Sertič Fr., c. kr. tajnik v p., Seunig Karel, usnjari in posestnik, in Stenovec Robert, zasebnik in posestnik, vsi v Ljubljani; Slane Franjo, veleposestnik v Litiji; Simon Franjo, ključavničar in posestnik na Vrhniki; Terpine Jakob, gostilničar in posestnik v Ljubljani; Zupan Franjo, c. kr. davčni oskrbnik v pokoju v Kranjski gori; Žvab Franjo, posestnik na Javorniku. — Nadomestni porotniki so: Guček Martin, poslovođa, Košir Juri, klepar in posestnik, Krivic Ivan, trgovec, Kune Alojzij, krojač, Kunstler

Josip, kovač, Magi Franjo, agent, Petschnig Rajmund, medicinar, Zorec Franjo, branjevec in posestnik, ter Ženko Ivan, tapetnik in posestnik, vsi v Ljubljani.

r Kolodvorsko restavracijo v Gorici državni kolodvor se na novo odda s 1. oktobrom 1910. Prošnje je vložiti do 30. avgusta t. l.

Dolenjski novičar.

d Iz Žužemberka in Dvora. »Eece homo!« — »Glej, človek!«, tako sem vskliknil, vozeč se 1. t. m. proti Novem mestu po okrajni cesti. Prišedši v prijazni Žužemberk, sem se malo napajal, potem pa hajd naprej. Par kilometrov od tam zagledal sem sredi hriba krasno novo cesto, ki me je spominjala na Lujizino cesto, ki pelje iz Reke proti Karlovcu. »Glej, človek,« sem vskliknil, čudeč se, da vidim tako lepo cesto, vodečo po pusti gmajni. Pa menda vendar ni že to nameravana železnica! Prašam ob cesti sedečega cigana, ki je šoder tolkel, kaj li bo s to cesto. »Ne vem, kaj mislijo z njo,« mi odvrne. »Za nas cigane je prav, vsaj kaj zaslužimo.« Prišedši do nekdanj imenitnega Dvora, preseneti me drugi prizor. Kakor mravljincev je bilo Kastavcev, Dalmatincev, Hrvatov na bližnji senožeti; vse je pridno delalo, ti s krampi, ti z lopatami. To mi je bila uganika. »Tedad zopet tu nova cesta?« vprašam na klopi pred hišo sedečega možička s sivimi brkami pod nosom. »Ja, vejo, gospod, zaradi teh cest je bilo že mnogo godrnjanja in kletve. Mi, davkoplačevalci, smo hoteli to cesto, ki so jo danes pričeli delati, a gospodje, ki imajo pri tem besedo, so nam za težke tisočake napravili lepo cesto, ki so jo videli, ko so se peljali od Žužemberka, po kateri pa nobeden vozil ne bo. S to cesto, ki so jo danes začeli delati, bo nam pa ustrezno in ljudje bodo vsaj nekoliko potolaženi.« — Ker se mi je mudilo, hitro poženem proti Soteski. Tam pri starodavnem gradu zopet nov prizor. Onstran gradu je hud klanec, na katerem dobim voznika s težko naloženim vozom. Ker konjiča nista mogla izpeljati, prime voznik za ročico ter poriva, kolikor le more, pa tudi to ne pomaga nič. Voznik se na to razkači in zarentači, obrne bič ter udriha po konjičih. To videč, skočim k njemu ter ga opozorim, da je živali trpinčiti prepovedano, na kar mi voznik s tužnim glasom odgovori: »Saj vem, pa kaj čem, če čem kaj zaslužiti, moram več ko več naložiti. Saj po ravni cesti konji lahko vlečejo, a ta nepotrebni prokleti klanec muči živino in voznike. Prosim vas, ne ovadite me, da ne pridem pod ključ.« Nato odprežem svojega belca, ki pomaga potegniti voz do vrha. Uvidel sem, da se letos mnogo zboljšujejo in delajo ceste, le na klanec v Soteski se nihče ne zmeni. Glej, človek, tako je!

d Gradac. Naša kmetska hranilnica in posojilnica, ustanovljena leta 1908, ima dosedaj 173 članov. Do leta 1910 kaže stanje hranilnih vlog 69.643 K 96 vin. in posojil 64.778 K 72 vin. Gotovo lep promet za 20 mesecev. Dne 14. avgusta t. l. se bo vršil občni zbor kmetske hranilnice in posojilnice v Gradacu ob 3. popoldne s sledečim sporedom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva in odobrenje letnega računa za leto 1909. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti. Ako pa ne bi prišlo zadostno število članov, se vrši občni zbor pol ure kasneje z istim sporedom, ne glede na število udov. Člani naše hranilnice in posojilnice se tedaj vljudno vabijo k udeležbi.

d S Kota. Že meseca maja se je govorilo na vseh straneh, da bode Ciril - Metodova družba ustanovila šolo v Kotu itd. A sedaj vse miruje, in kakor se vidi, ne bo nič. Morali se bomo radi ali neradi Kočevcem udati. Ali ni res nikogar, da se bi za nas pobrigal? Ali ni škoda, ko bo kakih 60 otrok padlo v kočevsko pest? Le kimajte tako naprej. Tisti, ki ste v to postavljene in poslušajte! Kočevar med tem časom neovirano deluje s svojo agitacijo. Torej na noge, sicer bo prepoznal!

d Iz Sodražice. Našemu župniku še v cerkvi ne da vest miru, da bi ne bil zoper »Sokola«. Tako je nekega večera vprašal pri spovedi: »Kje si, pri »Sokolu«, ali pri »Orlu«? Tega vprašanja se je deček ustrašil, ker je pri sokolskem naraščanju, pa je rekel, da ni nikjer. Gospod župnik, ali je spovednica zato, da bodete vi notri izpraševali kaj je kdo? Mar skrbite za svoje »Čukce«, ali po domače rečeno polentarje! da jih bodete kaj boljše izobrazbe naučili, da ne bodo v italijanskem jeziku boga in Marijo preklinjali in svojih žen pretepali. Pa jih naučite, da bodo pozdravljali starejše ljudi. Župnik, dokler bodete take skrbi imeli, boste še bolj osiveli.

Sodražan.

d Sodražica. Znani najeti dopisnik opisuje v »Lažiljubi« po katoliškem načinu našo tako lepo uspelo veselico družbe sv. Cirila in Metoda ter »Sokola« ter skuša po katoliškem receptu smešiti posebno naše rodoljubno ženstvo, katero edino je pripomoglo, da je ostalo za družbo sv. Cirila in Metoda 835 K 17 vin., ter za »Sokola« 417 K 58 vin. čistega dobička. Take napade na njih požrtvovalnost bodo le-te kaj lahko prebolele, vprašamo pa le, kaj ko bi mi enkrat do pičice resnično opisali vzor žene in može vaše stranke (kar bodemo brez pardona storili, ako le še enkrat omenite našo stranko v vašem »Lažiljubi«). Mi smo po časopisih razglasili, koliko smo napravili čistega dobička v prid naši vrlji družbi sv. Cirila in Metoda ter »Sokola«, kako da vi tako trdovratno molčite? Vse smo brali v vašem »Lažiljubi«, samo tega ne, koliko je vrgla čistega dobička veselica vaše nepotrebne

»Straže«. Morda je bil celo primanjkljaj, kajti vaš banket in vaša »krasna« godba sta baje precej stala. No, za pokritje se vam ne bode treba bati! Saj imate za seboj »kranjsko šparkaso«! Igrajte le še tako naprej vlogo izdajice slovenskega naroda in nje plačilo ne izostane! Gliha vkup štriha! Daleč ste že zabredli in vi ste povrh še prepričani, da bode priprosto ljudstvo vaši izzivajoči, slovenskemu narodu skrajno škodljivi politiki sledilo?! Se ljuto varate! Kmetsko ljudstvo vas sedaj še vedno opazuje, a ko se mu bodo enkrat oči odprle in bode docela spregledalo, bode proč z vašo — glorio! In takrat vas bode zapodilo tja, kamor spadate, v — zakristijo!

d Belokranjski »Sokol« v Metliki priredi v nedeljo, dne 7. avgusta javno telovadbo na »Pungertu«. Začetek ob 4. popoldne.

d Pevsko društvo »Zvon« v Šmartnem pri Litiji priredi dne 7. avgusta izlet v Kamnik.

d Lobčec, občina Žalna. Petletno Jožefo Bregar so prepeljali v bolnišnico, ker je padla izpod strehe na glavo.

d Stavba novomeške gimnazije se bo oddajala dne 12. avgusta pri deželni vladi v Ljubljani. Kolavdacija stavbe se ima izvršiti že to jesen.

d Kočevje. Najvišji sodni dvor je potrdil sodbo novomeškega sodišča, s katero so bili obsojeni Janežič, Weinstehrott in Dürfeld radi tolovajstva.

d Porotne sodbe v Novem mestu se prično v ponedeljek, dne 29. avgusta.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidu nad Ljubljano.

g Št. Vid. Poročil se je v Ljubljani g. dr. Janko Žirovnik z gđc. Miro Zupančičevo, iz veleugludne ljubljanske rodbine. Ob tej priliki mu čestitajo najprisrčneje vsi napredni šentvidčani.

g Koliko premore molitev pravičnega. Dne 26. junija je bil usodepolni dan za našo klerikalno stranko, odnosno za ljudska osrečevalca župnika Zabreta in župana, vulgo Klanfarja. Tega dne je namreč višja šolska oblast vsled opravičnega »rekurza« občine Gorenje Šiške, članov krajnega šolskega sveta in tovarišev Vovkovino kot stavbni prostor popolnoma zavrgla in se vsled te bitke izrekla za Zormanov travnik. Tukaj tedaj, dragi davkoplačevalce, se vidi, da je še moč nad krivico — tudi nad to, katero so hoteli šentviški brezvestneži za vsako ceno na škodo trpinadavkoplačevalca izvesti. Za tako bitko je pa potrebno le samo nekaj samostojnih, energičnih, doslednih in na svojem mestu mož — značajev, ne pa takega, ki je omehkužen po pohotnem uživanju za Kraljičevim kozolcem, ki kvečjemu sme za cerkev

javno le navidezno velike svote, torej prav hinavsko darovati, da ga ljudstvo gleda že kot živega svetnika. Prokleta šentviško hinavstvo! Take vnebovpijoče razmere vladajo v našem, toli klerikalnem Šent Vidu. Ali smo danes res že tako daleč, da je na katoliški podlagi vsa svinjarija dovoljena. Značilno pri odločitvi stavbnega prostora nove šole je prosebno to, da ker se vidi, da klerikalci ne jahajo tako pogumno kakor je svojčas »Domoljub« trdil, ker sta imenovana dva klerikalna veljaka vkljub tolikemu trudu in prizadevanju padla s konja. Zabret je s tem padel v rumeno lužo hudournika na Vovkovem dvorišču, ki se bo lahko prav temeljito skopal. Ta kopel mu bode brez dvoma več koristila v njegovi politični bolezni (on je postal zadnji čas politično tuberkulozen) kakor pa morejo koristiti zoper naravno bolezen toplice v Karlovih varih. Župan, vulgo Klanfarjev Tone, pa v svoji obupanosti hoče za vsako ceno zbežati na Turško čelo. Zajahal je tedaj konja ali svojega osla, se spustil z njim v dir preko tolipomenljivega Kraljičevega kozolca čez farovski pungrt, ter se tam z živaljo vred pogreznil v podhribno močvirje. Tako sta tedaj ta dva človeka nesrečno, vendar pa v blagor davkoplačevalcev, plačala bitko za stavbni prostor nove šole v Št. Vidu. S tem je pa tudi strupeno srboriti Zabret prav imenitno postavljen na hladno. To pa je za vas, g. župnik, tako hud poper, kakor za onega mehkuža Kraljičev kozolec, in da ga vi sploh ne boste mogli prenesti. Torej ako ste mož beseda, boste na ta način, ker ne bode stala šola na Vovkovini, Šent Vid zapustili.

g V Št. Vid se je za stalno preselil te dni novi šolski vodja g. Zajec, ki je dosedaj služboval v Idriji. Upamo, da novi šol. vodja uredi, da se z novim šolskim letom ne bodo več dogajali slučajji, kot so se pod vodstvom Miheliča.

g Tinkrle, ostani mož beseda! »Ako ne bo stala šola na Vovkovini, pobral bom šila in kopita, ter jo popihal iz Št. Vidu,« tako se je baje nekoč izrazil naš župnik Zabret. Danes pa, ko stoji črno na belem, da je Vovkovina klerikalcem splavala po vodi, prijazno opomnimo župnika, da naj ostane mož beseda, ker s tem stori tudi škofu dobro, kajti vsi davkoplačevalci smo se zaobljubili, da če župnik drži dano besedo, bomo iz hvaležnosti plačali vsak po eno krono za škofove zavode. Torej Tinkrle, s tvojim odhodom napraviš trojno dobro delo, rešiš svojo čast, nam napraviš neizmerno veselje, škofu in njegovim zavodom pa dobiček. O, Tinkrle, ostani mož beseda!

g V Podgori pri Št. Vidu je nenadoma preminul Fr. Benčan, posestnik in mizar. Za njim žalujejo soproga in trije nedorasli otroci. Pokojnik je bil naš somišljenik in povsem blaga in mirna duša. Lahka mu zemljica!

Novi most pod Šmarno goro bo izročen javnemu prometu dne 18. avgusta.

g V Dravljah lansko leto ni bilo maše na Rokovo nedeljo, ker Draveljci niso ubogali župnika Zabreta, da naj izdajo pismeno izjavo, da se ne bo na ta dan plesalo.

Uverjeni pa so bili, da bode letos — ker je škofova kazen veljavna za tri leta in ker sta knezoškof, kakor tudi naš Tinkrle poznana kot strogo pravična gospoda — popolnoma mirno v Dravljah in da bodo prečistili z mašami vsaj še dve leti lepo doma ostali, da se Draveljci pravilno spokore. Toda motili smo se. Zabret je že zopet vpepljal pogajanja. Pravijo, da nekoliko milejša kot lansko leto. Radovedni smo, kaj bodo sedaj Draveljci napravili. Upamo, da bodo spoznali, da so imeli že lansko leto tisti prav, ki so povedali župniku, da ne spada v njegovo področje podeljevanje licence in koncesij. Gotovo se pa vidi, da Zabretova, oziroma škofova volja ni trdna in ne marata Draveljcev pustiti brez maše, ne iz verskih ozirov, temveč radi svitlih kronic, s katerimi te dni napolnijo razni romarji farovško bisago.

g Z Dravelj. Delavca Janeza Ribiča so oddali v bolnišnico, ker je bil udarjen po glavi s palico in driteljem.

g Za kratek čas. M i h a : »O, Jože, kdo bi si mislil, da bodo Vovkovini zrastle perutnice.«

J o ž e : »Priatelj, ali se ti blede? Da bi stari podrtini perutnice zrastle — eh, kaj pa ti je?«

M i h a : »Prav zares, Jože, kaj še nisi slišal, da je Zabretu in njegovim kimavcem cela Vovkovina — zletela v zrak?«

g Zgornja Šiška. Strela je udarila v hišo Ivana Piše, čevljarja. Razbila je le nekoliko opeke.

g Kamniška železnica, oziroma njeni osobni vozovi so tako zapuščeni, da je škandal za c. kr. državno železnico.

g Iz Nove Oslice. Dne 20. julija smo imeli strašen naliv. Padala je tudi kakor orehi debela toča. Uničila je ubogemu kmetu večinoma ves pridelek. Poslanci, kje ste?

g V Radovljici je šel v pokoj nadučitelj g. G r č a r.

g Kranjska gora. Za tukajšnjega notarja je imenovan gosp. K a r e l K l a n d e r, notarski kandidat v Gradu.

g Kolodvorsko restavracijo na Jesenicah je prevzel Slovenec Dolničar.

Notranjski novičar.

n Vrhnika. Delj časa sem ni bilo čitati iz našegastarodavnega Navportusa nič zanimivosti. Kakor je splošno znano, je naša lepa Vrhnika popolnoma klerikalna in človek bi mislil, da so naši klerikalci usmiljeni ljudje, nasproti svojim somišljenikom, kakor vselej, trdijo njih dušni pastir-

ji »svoji k svojim«. In glej ga spaka! Tukaj se je začela graditi nova kaplanska štala. Stavbo so dali ti modrijani tujemu podjetniku za borih 2% ceneje, kot vrhniškemu klerikalnemu stavbniku. Kaj je napotilo te modrijane, da so odbili svoje somišljenike in dali delo tujcu? Ali mar poka tudi med obrtniki, da nočejo trobiti več v farovski rog?

n Vrhnika. V novi kaplanski štali bomo imeli sedaj dosti prostora za razna klerikalna podjetja. Zapustil pa nas bo naš »Oberčuk« Janko Sedej, ki je na to delal, da bi se zgradila nova štala za shrambo njegovega motorkolesa, ker drugega sploh nima, da bi v štalo dejal. Mogoče bodo pa te brihtne glavice preselile svojo hranilnico v te prostore? Kakor se splošno govori, jo bode odrinil naš Sedeček proti Sv. Križu na Dolenjsko. Tam bode izobrazil Marijine device na ta način, kot jih je na Vrhniku. — Bog mu daj srečo!

n Vrhniške device bodo ob priliki odhodnice lepemu Janezu Sedeju iz svojih vencev darovale vsaka po eno rožico za okrask v čukarsko čepico, ker je s tako požrtvovalnostjo in trudom delal na splošno združenje Marijinih devic s »Čuki«.

n Pod lipco sta sedela »Oberčukec« in lepa »Sovica« (Marijina devičica) v Bistri. Žarko oko je opazilo, kako je »Čuk« prežal na svojo »Sovico«. Menda je ni snedel, ker je zmiraj pritiskal svoj kljunček ob »Sovino« glavico, kakor je to navada grabežljivih ptic.

n Za »Sokolski dom« na Vrhniku je nabrala gdčna. Milka K o r e n č a n o v a 14 K v veseli družbi, zbrani v gostoljubni hiši c. kr. dvornega založnika g. Karola Jelovškega na Vrhniku. Živeli! — Dalje se je nabralo po nabiralnikih za »Sokolski dom« na Vrhniku v sledečih gostilnah: pri »Jurci« K 4:07, pri »Korenčanu« K 17:50 in pri »Mantovi« K 23:72.

n Iz Notranjih Goric se nam piše: V nedeljo, dne 24. avgusta, kakor po navadi vsako leto, je bila tudi letos pri nas sv. maša, katero je opravil neki pater z Viča. Ljudje so mislili, da bo imel takle učen pater bogve kako imenitno pridigo, pa so se grdo zmotili. Mesto, da bi oznanjal besedo božjo, oznanil je kar ob kratkem, da bo po maši političen shod pri Jožetu Sojergju, p. dom. »Savincu«, pred hlevom na dvorišču. Potem je kakor mogoče hitro opravil suho sv. mašo in odšel na omenjeni prostor. Radovedne ženske so res v precejšnjem številu prihitele poslušat, kaj da bo. Pa tudi precej Sokolov se je udeležilo shoda. Na govorniški prostor stopi neznan osebica župana »Svederca« iz Horjula. Govoril in čenčal je nekaj, kar ga ni nikdo razumel. Nazadnje pa, ko je mislil pohvaliti Čuke, se pa revežu jezik ravno narobe obrne in pohvalil je Sokole, nakar so mu ti z na zdar- in živio-klici odgovarjali. Nazadnje pa nastopi še župnik iz Brezovice, ki je navdušeno hvalil svoje črne »Čuke«,

»Sokolom« pa grozil, da bo prihodnjic vsakega s priznice oznanil, kateri ni bil pri spovedi. Kako pa more on vedeti, kdo je bil pri spovedi in kdo ne? On naj le svoje čuke opozori, da bodo, če so res tako katoliški, kakor se delajo, bolj redno in vsi hodili k sv. maši, ne pa od zunaj postajali, kakor se lahko opazi vsako nedeljo. Torej prosimo, da bo prihodnjic, kadar bo zopet pri nas sv. maša, kakšna poštena pridiga, ne pa, da bi zopet po dvoriščih Čuke lovili. Sploh pa sramota za gospodarja, kateri vam to dovoli. Torej, kdo je vzrok, da vera peša? Le tako naprej in kmalu bodo kmetovalci spoznali, kaj da ste! Na zdar!

n Borovnica. Nesramni govori na leci. Da vera peša, se ne čudimo, če pomislimo, da naš župnik uganja v cerkvi samo nesramno politiko. Zadnji čas se je spravil na te prekvate liberalce, ki se kar nočejo odpovedati svoji pameti. Zlasti mu dela preglavico »Slovenski Dom«, kateri vedno odkriva nove čukarske lumparije. Smešno je res videti tega Jožeta, ki se drzne v imenu Kristusa pitati farane z mlečnozobeži, pobalini, naravnost nesramnimi primki, katere je zmožen samo maziljenec izgovarjati. Nasprotno pa hvali čuke, kljub temu da kradejo cvetlice po oknih, »Slovenski Dom« po gostilnah in sploh vse kar jim pride po roko. Lahko je umljivo, da se nad takimi govori zgraža cela Borovnica. Čim bolj pa bo nesramen, bolj bo nas prepričal, da so vsi duhovniki danes taki, da bi jih Kristus izgnal s korobačem iz templja.

n Borovniška kratkočasnica. Kakor nobenemu Borovničanu ne gre v glavo samovoljno, dvakratno podraženje mesa od strani gosp. Kosa, so tudi Poklukarjeva Katra in Kajtebrigova Mica nekega dne med seboj kritikovale tako - le: Mica: »Veš ti, Katra, naš borovniški mesar je res revež, ker rabi toliko denarja, da je kar naenkrat od starih šaver klano meso tako podražil.« — Katra: »Sakerlenč! Ali si ti čudna, ali ne veš, da ima velike stroške? Poslušaj! Sina je dal v kloster. Odhodnica stane denarje, hči je na oklicu in jo bode v kratkem omožil, bo treba dati doto. Zlato uro in ketno si je kupil, stane 150 K. Vse to je treba plačati. Pa še nekaj! Koliko mora dati za tobak. Ali ne vidiš, kakšno butaro ga ima zmiraj v ustih, in še takrat, kadar v mesnici občinstvu meso seka in prodaja, čika in prav na debelo pljuje. Veš, za vse to je treba denarja.« Mica: »Saj ima res lepo verigo kadar, jo na lajbič obesi, gre kakor petelin po gnoju in jo zmiraj ogleduje, pa tudi za pogled ljudem privošči ter sukno čisto nazaj potisne od spredaj, da njegovo gizdavost vsakdo lahko vidi.« Katra: »Ježeš, kaj ti vse poveš. To je pa potem lep klerikalni mesar! Pa z bogom za dons!«

n V Starem trgu pri Ložu prirede v nedeljo, dne 7. avgusta t. l., ložki dijaki in dijakinje v prostorih »Čitalnice« v Sta-

rem trgu pri Ložu, zasebno veselico, obsegajočo več koncertnih točk in burko v enem dejanju: »Raztresenica«, dalje ples, šaljivo pošto itd. Začetek ob 8. zvečer. — Čisti dobiček se naloži v hranilnici kot fond za poznejše dijaške prireditve v loški dolini.

n Iz Logateca. Združena narodna društva v Logatecu prirede v nedeljo, dne 7. avgusta veliko jubilejno veselico v prid naši šolski družbi. Za veselico, ki se vrši na prostornem senčnatem vrtu hotela »Kramar«, v slučaju slabega vremena pa v notranjih prostorih istotam, vlada v domačem kraju, kakor tudi v okolici največje zanimanje. Saj bo ta dan sleherni rad pohitel v prijazni Logatec, ne le, da: mal položi dar domu na oltar, temveč, da se tudi pošteno razvedri in pozabava po trudapolnem vsakdanjem delu. Za najrazličnejšo zabavo bo v vsakem oziru kar najbolje preskrbljeno. Vrla idrijska godba bo igrala predvsem za ušesa, potem pa samo ob sebi umevno največ za srbeče pete plešateljne mladine. Moški in mešani pevski zbor hosta skrbela za veselo umetno in narodno petje. Čili Sokoli iz Logateca, Cerknice in Vrhnike nastopijo pri tej priliki z javno telovadbo, da se tako dostojno pripravijo na manifestacijo sokolske misli v ogroženem Celju. Odboru se je med drugim posrečilo, pridobiti za ta dan brzoslikarja, ki bo slikal po izredno nizki konkurenčni ceni, pri tem pa tako naravno, da bo gotovo vsak s svojo sliko zadovoljen. Da bodo vrle Logačanke imele v okusnih paviljonih v izobilju najboljših okrepčil, tako za žejne, kakor tudi za lačne, se končno razume samo ob sebi in enkrat ena je slednjič, da ne bo manjkalo tudi krasnih dobitkov pri šaljivem srečkanju. Zato pa v nedeljo v Logatec, kdor si želi vesele in neprisiljene zabave! Saj nam je med drugim sam Zeppelin obljubil, da nas ta dan obišče, in sicer s svojim balonom št. 0. Na svidenje!

n Iz Vipave. Kako je to, da ne zavzema »Vipavska čitalnica« svojega pravega stališča, se bo marsikdo vprašal. Temu so v prvi vrsti krive tri točke: 1.) njeno vodstvo je, splošno rečeno, zastopano po takih, ki se za stvar ne brigajo dovolj; 2.) ker je v »Čitalnici« sama inteligenca, ki se ne strinja z demokratično idejo in 3.) ker je previsoka članarina, katero zamerejo utrpjeti le gotovi krogi. Kaj bi ne bilo bolje, da bi se mesečina znižala ter na ta način omogočil vstop tudi kmečkim osebam. Tako bi prišla »Čitalnica« sama do delovanja, omogočilo bi se delovanje pevskega društva in razvil bi lahko tudi Sokol svoj prapor. Ako se merodajni faktorji za resno narodno delo ne brigajo, kaj hočejo potem drugi, za stvar vneti ljudje, sami napraviti. Vodstvo je povsod neobhodno potrebno in na dobrem, požrtvovalnem vodstvu je veliko ležeče. Vzemimo si za vzgled demokratično Ajdovščino. Kdo

ima tam vodstvo v rokah? Morda ne inteligenca?! Z združenimi močmi se da povsod kaj doseči, tako tudi pri nas v Vipavi, samo resno se je treba za stvar zavzeti. Dandanes so drugačni časi, kakor so pa bili pred štiridesetimi leti! Prvo naj bo torej, omogočiti večji vstop v »Čitalnico« in drugo se samo ob sebi razvije. Na delo torej!

Čitalničar.

n Iz Žirov. Kaplan Perko gre iz Žirov. Naprednim Žirovcem bo žal po njem, kajti on je vsled svoje zagrizenosti povzročil, da se je marsikaj razvilo ugodnejše kakor bi se bilo brez njega. Njemu se imamo tudi zahvaliti za »civilne« pogrebe. Marsikdo je vsled njega bolj odločen antiklerikalec kot bi bil brez njega. Perko je bil duhovnik po škofovih nazorih. Organiziral je pristaše klerikalizma, osnoval katoliško slovensko izobraževalno društvo kakor Orle. Poostiril se je boj med nasprotujočima si nazoroma vsled njegovega fanatizma, in ker je ta boj temeljitejši, je tudi večjega pomena in vpliva. Boljše vpliva na razvoj in napredek, kar je vsekako dobro. Kaplan Perko se je prišteval modrim duhovnikom, ki mesto miru sejejo razdor in netijo boj. Pravih naprednjakov pač ne sme motiti v delu bodi duhovnik tak ali tak, treba je iti svojo pot, ne oziraje se ne na desno in ne na levo. Le v delu pa je pričakovati lepše bodočnosti.

n V Žireh. Pred nekaj dnevi je zaprla politična oblast farno cerkev v Žireh, in sicer radi slabega stanja. Mašuje se sedaj na Dobračevem, kar pa žirovskim vaščanom ni prav po volji, ter se sliši, da se pritožijo. Menda bi bilo bolje, da so tiho, ker politična oblast je še povoljno uredila, ker bi morala tudi zvonjenje ustaviti, kar se pa ni zgodilo. Res je, da smo sedaj v Žireh brez maše in če je tudi v Žireh imamo, je neveljavna. Tako je povedal naš vrli kaplan Perko, da kateri gre v farovž k župnikovi maši, da mu ni treba misliti, da je bil pri maši. Torej tista ni veljavna.

n Iz Vrem. Narodni škandal je pač za občino Vremški Britof, da še sedaj ne da občinskih desk samoslovenske napraviti. Blešče se še vedno dvojezične. Tak župan z občinskim odborom vred ni za drugo, kot za v staro šaro.

n Senožeče. Velikanski dirindaj v senožeških katakombah priredi podružnica družbe sv. Cirila in Metoda za Senožeče in okolico dne 14. avgusta v Senožečah. Godbo, ples, petje. Paviljoni za pivo, raznovrstna vina, jestvine, slaščice, cvetlice. Kavarna, muzej, srečolov (300 dobitkov), krošnjariji itd. Začetek ob 3. popoldne. — Vstopnina 40 vin.

n Od Podkrajja do Ajdovščine. Pretečeni teden sem potoval iz Logateca čez Hrušico na postajo Ajdovščina. Dospevši v Podkraj, jel se mi je oglašati želodec in me zapeljal v prijazno gostilno ob cesti, kjer me je gostoljubna gostilničarka postregla prav povoljno. Kot star radovednež, poiz-

vedel sem marsikaj zanimivega, med drugim tudi, da ljudstvo s sedanjim župnikom zelo zadovoljno občuje, ker je odkritosrčen mož. Pisal je menda pred kratkem v »Slov. Domu« neko pojasnilo, ker v »Domoljuba« in »Slovenca« niso hoteli sprejeti te resnice, in s tem obsodil lažnjivo klerikalno časopisje. Čast mu! Notranjski duhovniki, posnemajte tega vzor-mož, in kadar bodete hoteli objaviti kaj resničnega, ne pošiljajte dopisov v klerikalne časopise, kajti oni teh ne sprejmejo, ker so patentovani obrekovalci in lažniki, in torej resnica ne spada v njihovo stroko. — Prišedši do Višenj, sem srečal starega znanca J. B a j a, držal se je ravno tako kisko, kot takrat, ko ga je obsodilo vipavsko sodišče v občutno denarno kazen, ker se je s svojim klerikalnim jezikom obregnil ob nekega podkrajškega naprednjaka. Hitevši proti Colu, došel sem nekega Colčana, pozdravil sem ga, in kmalu sva začela kramljati. Beseda je prinesla besedo. Jaz radoveden, moj novi tovariš pa zgovoren. Odkritosrčno Vam povem, gospod urednik, da sem nalašč počasi hodil, samo da sem imel priliko več časa hoditi s svojim novim tovarišem, ker me je njegovo pripovedovanje zelo zanimalo. In res, zvedel sem mnogo. Tamburaški zbor na Colu je umrl že pred dvema leti na jetiki, katoliško izobraževalno društvo pa menda še životari, pokazali pa so se tudi tukaj vsi simptomi jetike. Župnik Jane postal je popolnoma miren, ker mu je menda nekdo njegov obrekljiv jezik zavezal z dvojnatiim vozlom. Večkrat pa se ga še tako nasrka, da reče tudi mački botra, česar mu seveda nikdo ne zameri, samo da drži mož jezik za zobje. Tudi marinarice imajo na Colu, katere so zelo pobožne in skrbijo na vse dopustne in nedopustne načine, da bi se njihove posadke pomnožile. Tako je pretečeni teden neka pobožna 18letna marinarica povila brhko marinarico v podkrepitev te posadke, toda božja roka je posegla vmes in pretrgala nežnemu bitju nit življenja. Še marsikaj pikantnega sem poizvedel od mojega tovariša, kar pa prihranim za bolj ugoden čas. — Tako, z raznimi novicami podkrepjen, prišel sem na postajo v Ajdovščino že ob 5. popoldan ter čakal celo dolgo uro na vlak. Dva gospoda sta obdelevala znano polemiko naprednjakov iz Ajdovščine. Par naprednih mož, kakor se sami imenujejo, preudarnih mož, je namreč posetilo klerikalno veselico dne 29. junija t. l. s tem namenom, kakor trdi dopisnik v »Slov. Narodu«, kakšna bođe ta komedija, in to je dalo povod tej polemiki. Oba gospoda sta bila mnenja, da obisk »preudarnih mož« te klerikalne veselice ni bil na pravem mestu. Jaz pa še pristavim: »Kdor se hoče prepričati o klerikalnih komedijah, mu ni treba hoditi po klerikalnih veselicah ter s tem podpirati naše ljute sovražnike in brezdomovince, temu ključem v spomin stari pregovor, ki slove: »Riba

se pri glavi poduha. Glava vseh klerikalcev pa so naši besni popje. Kakor namreč smrdi hujškajoča brezdomovinska naša duhovščina in njihova glasila, klerikalni časopisi, tako impertinentno smrdi vsaka klerikalna komedija in vsak klerikalec do zadnje dlake. Gospodu dopisniku iz Ajdovščine svetujem torej na poduho ribe pri glavi, ne pa vsake koščice posebej! Obema dopisnikoma iz Ajdovščine pa kličem v spomin naše geslo: »Sloga jači, nesloga tlači!« — Pa še nekaj moram omeniti. Državna cesta iz Podkrajja v Ajdovščino je v tako žalostnem stanu, da skoraj ni mogoče voziti po njej. Vsi privršni kanali so se odstranili na ljubo avtomobilistom in biciklistom, in tako dere voda po celi dva kilometra daleč naravnost po sredi ceste, da je tu pa tam napravila globoke jarke, in je sploh celo cesta podobna kakemu gorskemu potoku ali hudourniku. Kaj vendar mislite, ljudje, kateri imate na tej cesti vožnjo, da se ne pritožite na kompetentne oblasti. Cestni nadzorniki in inženirji so komodni gospodje, oni se ne brigajo veliko, v kakšnem stanju je vaša cesta, samo da vlečejo mastne svoje plače, nisi na svetu, kakor da te do golih kosti oberemo. Okrajno glavarstvo in deželna vlada pa spijo menda tudi spanje pravičnega, kadar treba kmetu in davkoplavevalu prihiteti na pomoč. Gospodje stavbni svetniki in sploh vsi dotični faktorji, v kojih področje spada vzdrževanje cest, prepričajte se osebno in videli bode, da ne pretiravam ničesar.

n Iz Postojne. Pred okrajnim sodiščem v Postojni je bil te dni obsojen radi motenja obrti nek političen uradnik v Postojni.

n Iz Postojne. Pretečeni teden se je vršila v »Narodnem hotelu« odhodnica g. Zorka Stritarja. Reči moramo, da je še ni bilo v Postojni tako dobro obiskane odhodnice, ter tako animirane zabave, kot ob tej priliki. Dokaz, kako priljubljen in spoštovan je bil gosp. Stritar v Postojni. Udeležila so se odhodnice vsa narodna društva postojnska. Tako: »Sokol«, pevsko društvo »Postojna«, »Čitalnica«, tamburaško in dramatično društvo, ter mnogobrojno odličnega občinstva z gosp. županom na čelu. V imenu »Sokola« se je poslovlil br. starosta Paternost v izbranih besedah, za pevsko društvo gosp. Avgust Kraigher, ter gdč. Dolenc, ki mu je izročila v imenu pevskega zbora krasen šopek s trakovi, za »Čitalnico« gosp. Kutin, v imenu učiteljstva in za salonski orkester gosp. vodja Juvanec, ter končno v imenu občine in za okrajni šolski svet gosp. župan Pikel. Težko bomo pogrešali gospoda Stritarja, ki je posvetil ves svoj prosti čas in izborne svoje moči društvenemu in narodnemu delu v Postojni, zlasti na glasbenem polju, na katerem je bil mojster. Želimo mu na njegovem novem domovju, v solnčni Gorici, kamor se preseli, istih

uspehov in iste marljivosti v prid našega milega slovenskega naroda, kar nam je obljubil v svoji zahvali. Goričanom le čestitamo na njegovi pridobitvi, njemu pa kličemo: Živel in Na zdar!

n Iz Studenega pri Postojni se nam piše: Ponedeljek, 1. t. m., pokopali smo Andreja Kobala, p. dom. Jeriša, ki je po mučni bolezni in težki operaciji umrl v bolnici v Postojni. Prepeljali so ga v Studeno, da ga krije domača zemlja. Bil je predsednik krajnega šolskega sveta in vzoren gospodar, pri katerem so ljudje dostikrat sveta in pomoči iskali in dobili. Vzorno urejena kmetija, ki jo zupaša sinu, bo pričala za rodove o njegovem delovanju. A ne samo to. Bil je mož, trden, neupogljiv značaj, in neustrašen stal je pri vsaki volitvi v prvih naših vrstah kot sobojnik in agitator. Volilec, kmet, naprednjak. Dasi delavnik, pokazalo je mnogoštevilno občinstvo, ki mu je o pogrebu izkazalo čast, kako je rajnika spoštovalo in ljubilo. Kako lepo je bilo videti šolske otroke, ki so se, dasi so počitnice, in corpore z zastavo pod vodstvom g. Požarja in gdč. Carli udeležili pogreba. Domači moški pevski zbor pa je v slovo rajniku jako zbrano zapel tri pesmi: pred hišo, v cerkvi in na grobu. Umrl je mož! Bodi mu zemljica lahka! N. v m. p.!

Ameriške novice.

a Amerikanski Slovenci za družbo sv. Cirila in Metoda. Neverjetno je skoraj, kako pridno in marljivo delujejo ameriške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda za našo družbo. Povsod se vrše veselice in shodi, ki imajo pa to veliko moralno vrednost, da zbirajo naše rojake v tujini, jih probujajo in navdušujejo za sveto našo skupno stvar. Poleg tega pa ne pozabijo nas tudi materijalno podpirati. V tekočem letu je prejela družba naravnost ogromne vsote iz rok ameriških rodoljubov. Med najdelavnejše ameriške podružnice moramo prištovati 24. v Clevelandu. Ta ima vsak mesec tretjo nedeljo svojo redno mesečno sejo, pri katerih so se nabrali lepi zneski v korist družbi. Dne 20. marca so poslali centralni podružnici v New Yorku 14 dol. 75 centov in dne 19. aprila 15 dolarjev; skupaj tedaj 29 dolarjev 75 centov. Pri zadnji seji pa so sklenili, da bodo poslej kar naravnost glavni družbi v domovino pošiljali doneske — in res, dne 1. avgusta je prejela družba od omenjene podružnice zopet 10 dolarjev. — Dne 25. septembra priredi ta podružnica veliko veselico v korist družbi. K tej veselici se bodo povabila razna druga društva in upati smemo, kakor nam poudarjajo sami, da bo uspeh lep in blagonosen. — Vrli so naši rodoljubi v Ameriki in želeli bi le bilo, da se odzovejo temu zavednemu rodoljubju tudi vsa slovenska srca v do-

movini! — Ljubi zemljo, ki te je rodila in ne pozabi, da nimaš lepšega koščka zemlje od svoje rodne!

a Nesreča. V premogovem rovu v Aguilar, Colo., se je ponesrečil Ivan Ovar, doma iz Ribnice. Nad njim se je utrgala velika skala, ki je Ovará popolnoma zmečkala. Bil je takoj mrtev. — Na podoben način se je ponesrečil v Bradlocku, Pa. Josip Cesarman, star 26 let.

a Lahkoveren Slovenec. Pred dobrim tednom je prišel iz države Pensilvanija v New York Martin Kralj, doma nekje v tržaški okolici. Namenjen je bil v svojo domovino. Na kolodvoru ga je čakal uslužbenec tvrdke Sakser z nekim priporočilnim pismom. Kralj pa o Sakserjevi tvrdki ni hotel ničesar slišati. Šel je z nekimi Poljaki, s katerimi se je pripeljal v New York, k neki angleški ali nemški družbi, kjer je Kralj kupil vozni listek do Trsta. Pri dotični družbi je zmenjal tudi ameriški denar. Dobil je 1200 K avstrijskega denarja. To sta videla dva potepuška Italijana ki sta se takoj začela hliniti okrog Kralja. Kralj je njima rekel, da potuje v Trst, Italijana sta rekla, da potujeta v Gorico. Kmalu so bili najboljši prijatelji. Da Italijana dokažeta Kralju, kako zelo mu zaupata, sta mu dala spraviti 4500 dolarjev, katere sta zavila z njegovimi kronami vred v en zavoj. Nato sta Italijana poslala Kralja po cigarete, sama pa sta izginila. Kralju ni bilo nič žal po Italijanih, saj je imel njunih 4500 dolarjev. Ker pa ni vedel, kam bi se obrnil kot tujec v velikem New Yorku, je naprosil nekega moža, da ga je pripeljal v Sakserjevo pisarno. Tu je Kralj začel pripovedovati o svojih tisočakah, da pa revež ne ve, kje bi našel ona dva Italijana da bi jima izročil njun denar. Ko so uradniki Kralju rekli, da nima niti piškavega ameriškega centa, niti ničvrednega avstrijskega ficka, je bil mož na vso moč hud. Hotel jim je pošteno zapreti njihova prešerna usta, zato je ponosno izvlekel iz žepa zavoj, ter ga vpričo uradnikov razgrnil. »Tu, pa pogledjte, če ni . . .!« Besedice »res« Kralj že ni več izgovoril. Z izbuljenimi očmi je gledal mesto svojih 1200 K in mesto 4500 dolarjev — pest tobaka. Tako je bil lahkoverni Kralj osleparjen za svoj zaslužek, za katerega je stradal in se trudil morda več let. Če bi bil šel Kralj kupit vozni listek k domačinu in bi bil pri njem menjal ameriški denar, bi se mu to ne bilo zgodilo. Vsak greh se maščuje, tako se maščuje tudi greh, ki ga Slovenci zakrivate proti geslu: Svoji k svojim!

a Ponesrečil se je v Clevelandu Martin Palčar, doma iz Št. Mihela pri Žužemberku. Pri delu mu je odtrgalo obe nogi, vendar je bil nekoliko okreval, da si je napravil voz, na katerem se je včasih kam peljal. Zdaj pa je vsled poškodbe umrl.

a Ponesrečil se je v tovarni v Clevelandu Jakob Kraševce, doma iz Ravnika,

fara Bloke. Razletel se je nek brus, ki je Kraševca zelo nevarno poškodoval na glavi.

a Slovenec zabodel Slovenko. V Wilburtonu, Oklahama, je Josip Gril z Vač pri Litiji z nožem napadel omoženo Josipino Zupan. Zabodel ji je nož v lice in v levo stran prsi, tako da ji je prerezal srce. Zupanova je umrla, Gril pa je pobegnil.

Gospodarstvo.

Vinarstvo na Avstrijskem.

Cela površina Avstrijske znaša okroglo 30.000.000 ha, in sicer je 28.249.864 ha obdelanih. Vinogradov je 226.273 ha t. j. 0,75% cele in 0,80% obdelane površine. V velikih pokrajinah, kakor v Galiciji, v Bukovini, na Zgornjem Avstrijskem, Solnograškem in v Šleziji skoraj sploh ni govorila o vinoreji, v nekaterih drugih deželah, kakor na Češkem in Koroškem, pa igra vinoreja le prav neznatno vlogo v narodnem gospodarstvu. — V nekaterih deželah pa ima veliko narodno - gospodarsko važnost n. pr. v Dalmaciji, kjer je 8% zemlje v vinogradih, v Primorju, na Južnem Štajerju in Nižjem Avstrijskem. V vseh teh deželah ima vinoreja velik pomen glede vrednosti pridelka samega, glede vinske trgovine in glede vnovčevanja postranskih pridelkov. Povprečno znaša danes avstrijski vinski pridelek letno 8.142.149 hl.

Glede množine pridelka je Avstrija na četrtem mestu. Na prvem mestu je Francija, na drugem Italija in na tretjem Španija. Vinogradniške razmere so v posameznih avstrijskih kronovinah popolnoma različne glede vrst in kakovosti vina, glede načina vinske trgovine, glede možnosti vnovčevanja itd. Predvsem imamo dva glavna dela: severne vinogradniške dežele in južne vinogradniške pokrajine. Na severu so vinogradniške razmere že močno podobne onim v Nemčiji, južno vinogradništvo nas pa spominja že na Italijo. Nadalje pa tvori še vsaka kronovina nekak pododelek glede kakovosti vinogradništva.

Vinogradništvo je od leta 1875. do 1898. stalno napredovalo, v zadnjem desetletju pa je deloma zopet nazadovalo. Številke vsakoletnega celotnega pridelka so zelo različne. V petletju 1875—1879 znaša povprečni letni pridelek 4 milijone hektolitrov, v petletju 1880—1884 se je znižal kar za 1,3 milijona hl, nato se zopet povzdiguje. Koncem te statistične dobe je množina že skoraj dvakrat tolika, kakor v letih 1880—1884, v kljub temu, da je leta 1908 za 8000 ha manj vinogradov, kakor n. pr. leta 1890. Te številke dokazujejo uspešen boj proti trni uši in drugim trtnim škodljivcem, ter dejstvo, da se je tehnika v vinogradništvu močno izboljšala.

Po množini pridelka je Nižjeavstrijska na prvem mestu. V letih 1895—1899 je bila Dalmacija na prvem mestu, v letih 1905—1908 pa je Dalmacija še le na četrtem mestu. Nižjeavstrijska, Štajerska in Tirolska so jo nadkrilile. Vinogradniško ozemlje se na Nižjeavstrijskem zmanjšuje. Posebno se opuščajo vinogradi v takih krajih, kjer so trpeli vsled mraza. Vkljub temu se množina pridelka močno povzdiguje. Na Moravskem vinogradništvo stalno nazaduje. Krog leta 1860 je bilo v tej kronovini baje 20.000 ha vinogradov, leta 1908 pa že skoraj za polovico manj. Štajerska se deli v dva vinogradniška dela: v Srednje- in Spodnještajersko. Na Srednjem Štajerskem se prideljuje v prvi vrsti rdeče vino (šilher). Na Srednjem Štajerskem nazaduje vinoreja, na Slovenskem Štajerju, kjer je podnebje izredno ugodno, pa počasi napreduje. Na Koroškem se prideljuje malenkost, a še pri tem se opaža nazadovanje. Tudi Kranjska se deli v dva vinska okoliša. Dolenjska, ki je sorodna Slovenskemu Štajerju in Hrvaški ter Vipava, ki spominja že na severno Italijo. Nobena dežela ni toliko trpela vsled trtne uši, kakor Kranjska, zato je vinogradništvo v tej kronovini tudi nazadovalo. Vinski okoliš goriški ima popolnoma južni značaj. Goriška nima tako dobrih vinogradov, kakor druge kronovine, tudi kletarstvo je slabo, kakor v drugih južnih krajih. V Istri vinogradništvo napreduje. Dalmacija ima razmerno s površino zemlje največ vinogradov, vendar je vinogradništvo še zelo slabo razvito. Tudi Tirolska je imela dva okoliša, severnega in južnega. Še leta 1906 je c. kr. poljedelsko ministristvo izkazalo za severni okoliš 262 ha vinogradov in 7860 hl pridelka. Po tistem času je severni okoliš izginil. Na jugu Tirolske pa se vinogradništvo močno razvija. Predarelsko vinogradništvo je malenkostno in propada.

V splošnem kaže statistika, da vinogradništvo nazaduje v vseh tistih delih Avstrije, kjer podnebje ni ugodno, drugod, kjer so razmere ugodne, se lepo razvija. Izmed slovenskih dežel napreduje najlepše Štajerska.

gd Gospodarska zadruga v Žireh se je osnovala. Njen namen je pospeševati gospodarstvo svojih članov, da si le-ti z združenimi močmi pomagajo gospodarsko naprej. Namen je lep in plemenit, in upati je, da bo ta namen zadruga tudi dosegla. Treba je le krepke volje, nekaj požrtvovalnosti, in kar je glavno: čuta za občni blagor. Zadrugnim potom se doseže, kar je manjpremožnemu posamezniku nemoogoče. Zadruga tvorijo, da tudi takoimenovani naš »mali« človek, kmet in obrtnik, postane deležen dobrot modernih naprav in izumov, da se mu da prilika posluževati se strojev, ki bi mu bili drugače nedostop-

ni. Potom takih zadrug se mu pokaže pot in odpro vrata v svet industrije in vse dobrote in pridobitve, uživa vsak zadrugnik. Podjetja pa, ki jih zasnuje posameznik kapitalist, koristijo njemu samemu. Kaj vse bi se dalo še napraviti, koliko je še neizrabljenih vodnih sil, ki bi se dale vpreči, da bi njih sile proizvajale elektriko, koja bi razsvetljevala naša stanovanja in gonila stroje?! Koliko se izvaža od nas lesa neobdelanega, ki bi se lahko doma obdelal in bi se izdelki vozili v svet i. t. d. Vse to se lahko izvede zadrugnim potom, kar bo vse koristilo le nam samim kmetom in obrtnikom. Drugače se lahko pripeti, da pride tuj kapitalist, pa nas izkorišča na naših tleh. Torej pogumno na delo. Čas je resen, treba je resnega dela. Ne gledati od strani, se posmehovati ali še celo delati zapreke. Pristopimo vsi in stopajmo gospodarsko naprej, to bo v prid posameznika in vseh skupaj.

gd Gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Meseca oktobra se otvori trinajsti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je poleg Marijanišča na Sp. Poljanah v Ljubljani. Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva, vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarkstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vezbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z živino. — Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku. — Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, krujavo, razsvetljava, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi preskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj. — Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma v posebnega ozira vrednih slučajev, si more dovoliti sprejem mlajših učenk; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave; 4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. Prošnjje za sprejem, ki jim je

priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 10. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. V prvi vrsti se v gospodinjstvo šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

gd Predno krmimo konja z ovsem, dajmo mu malo sena ali rezanice. Ko smo ga nato napojili, mu damo ovsu. Ako tega ne storimo tako, konj oves le malo v želodec prebavi, ker ga voda takoj izplakne.

gd Arabska dresura konj. Arabci so vzgojili prvi med vsemi narodi znamenito konjsko pleme, čilega arabskega konja. Šele od njega smo dobili po križarjih slovečega konja. — Ubogati in prav hoditi ga začne učiti Arabec že z 18. meseci; a nanj se vsede šele v 30. mesecu. Triletne konja porablja že za navadno delo. Arabec pravi, da nima konj nikdar one gibčnosti, moči in zmožnosti, kot se je zahteva od čistokrvnega plemenjaka, ako se ga ni zgodaj dresiralo. Z dobrim konjem prejezdi Arabec po 6 dni pot, za katero bi vsak dan peš potreboval 25—30 ur. Po dvadnevem odmoru gre lahko konj zopet tako dolgo. Arabski konj je že napravil od večera enega dne do drugega pot 60—90 ur pešhoda. Konj nese v sedlu 150—160 kilogramov, četudi ni žival ni prav velika.

gd Koliko jajc znese kokoš. Natančno se ne more tega določiti, kajti to je odvisno predvsem od vrste kokoši, dalje, kako jo ohranimo i. dr. Jajčnik dobre kokoši ima do 600 jajec in kokoš jih tudi toliko znese, a v razni starosti različno število. Izkušnja kaže naslednje: V 1. letu od 15 do 20 jajec, v drugem od 100 do 200, v tretjem od 120 do 135, v četrtem od 100 do 115, v petem od 50 do 80, v šestem od 50 do 60, v sedmem od 35 do 40, v osmem od 15 do 20 in v devetem 1 do 10, vsega skupaj torej okoli 496 do 600 jajc.

gd Ali se spleča, rediti race? Iz nemškega gospodarskega lista »Haus, Hof, Garten« posnamemo sledeče zanimivo pismo, ki ga je uredništvu pisal neki kmetovalec: »Slučajno sem se prepričal, da si od svojih rac, katerih imam le malo, lahko pridobim lep dobiček in, da bi se mi reja teh živali v večjem številu tako izplačala, da bi lahko od tega dohodka redil sebe in svojo družinico. Imam namreč velik travnik, ki je od dveh strani obdan s širokim jarkom, v katerem je nekoliko vode. Povsod mrgoli žab, glist, polžev in drugih živalic. Kupil sem si nekoliko rac. Nekega dne pride gostilničar iz bližnje gostilne, pripoveduje mi, da ima goste iz mesta in me naprosi, naj mu vendar prodam 5 rac, ki sem jih bil priredil to leto; obljubi mi zaklane in očiščene race plačati funt po 1 marko (to je 1 K 20 vin.). Tako sem začel race prodajati in konec leta sem v svoje veliko začudenje izračunal, da

sem imel dobička od sedmih rac, ki sem jih imel za pleme, 268 mark in 60 pfenigov. Če se mi letos reja tudi tako izplača, bom začel drugače gospodariti kot dosedaj; njive bom dal v najem, krave bom prodal, a število rac bom pomnožil in si bom tudi kupil — valilnik. Gojil bom več zelenjave in redil 2 kozi, da bom imel mleko za dom. Prepričan sem, da bom imel od tega več dobička, kot od krav in poljedelstva.«

gd Najhitrejši vlak na Angleškem. Med mestoma London-Birmingham, ki sta oddaljeni okoli 183 km drugo od drugega, nekako proga Litija-Trst južne železnice, bo v kratkem vozil brzovlak, ne da bi se na celi progi enkrat ustavil. Sedaj prevozi vlak to progo v dveh urah, novi brzovlak pa bo vozil 13 minut manj, torej samo eno uro 47 minut. Hitrost tega vlaka spoznamo šele tedaj, če jo primerjamo z hitrostjo naših vlakov. Brzovlaki na južni železnici vozijo na ravni progi do 65 km na uro, novi brzovlak na Angleškem bo v eni uri prevozil nad 102 km. To hitrost doseči je seveda mogoče le na progi, ki je popolnoma ravna in kjer so tračnice nalašč zato vložene. Med vožnjo ni mogoče razločevati skozi okno posameznih predmetov, kakor tudi ne gre, gledati skozi odprto okno vsled silnega pritiska zraku.

gd Korist črvov. Splošno menijo ljudje, da so črvi škodljivi. Temu pa ni tako. Črvi so zelo koristni, kajti hranijo se z gnilimi snovmi rastlin in ne s koreninami, kakor mnogi mislijo. Škoda, ki jo napravijo, ni tako velika, kakor korist, ki jo nam delajo s tem, da rižejo po zemlji. Poskusi so pokazali, da so polja, ki so bila polna črvov, veliko bolj obrodila, kakor navadno. Pozimi se zarinejo globoko v zemljo in tako vlaga in zrak lažje prodira v zemljo, pri čemer se zemlja veliko bolj zrahlja in raztepe. Pri vsem tem napravijo prst pripravnejšo za obdelovanje. Črvi rabijo mnogo rudninskih snovij, katere zopet izločujejo in tako gnoje zemljo. Nekateri učenjaki celo trde, da je vsa naša prst postala taka le potom črvov.

Nalezljive otroške bolezni.

V mnogih krajih na kmetih in celo po mestih se še vedno mnogi nezaupno posmehujejo, ako jim pripoveduje kdo, da je ta ali ona bolezen nalezljiva. Marsikdo tega kar noče verjeti češ, zakaj pa ta ali drugi ni zbolel, dasi je bil pri bolniku in občeval z osebami, ki so z bolnikom v dotiko? Toda vsako leto ni enako dovetno za vsako bolezen, kakor tudi v vsaki zemlji ne zraste vsak sad. Nalezljive bolezni so kakor seme, ki se plodi, raste in obrodi, če pride v sebi primerna tla, —

Mestni ljubljanski zdravnik gosp. dr. Bleiweis vitez Trsteniški piše o nalezljivih otroških boleznih tako-le:

V otroški dobi se pogostoma pojavljajo nalezljive bolezni. Kot take poznamo ošpice, ruske, škrlatico, difterijo, norice, koze, dušljivi kašelj, influenco, tifus in mumps. Provzročajo jih neizrečno majhni, prostemu očesu nevidni životvori, glivice, ki jih imenujemo bakterije. Vsako imenovanih bolezni rodi posebna, le njej lastna glivica. Te glivice ali bakterije prenašajo bolniki po navadi neposredno, bodisi z dotikanjem, bodisi z dihanjem, govorjenjem, kašljanjem in kihanjem; včasih jih prenesejo zdravi ljudje, ki so bili z bolnikom v dotiki ali pa se bakterije drže različnih predmetov in jedil, od katerih prehajajo v človeško telo.

Velik del človeštva smatra nalezljive otroške bolezni za manj opasne, kakor so v resnici in postopa včasih skrajno nepredvidno. Kolikokrat smo doživeli, da so za difterijo obolelega otroka vodili in nosili okolo, da, pripetilo se je, da so k otroku, ki je ležal bolan za škrlatico, prišli na obisk drugi zdravi otroci. Starši, ki so v to privolili, pač niso vedeli, da so otroke izpostavili smrtni nevarnosti. Tudi pri ošpicah in dušljivem kašlju postopajo ljudje včasih jako nepremišljeno.

Škrlatica je ena najopasnejših bolezni, ne le, ker je često smrtonosna, temveč tudi, ker otroka jako lahko pohabi za vse življenje, bodisi da postane naglušnen, bodisi, da oboli na obistih ali sreč in začne hirati. Enako opasna je bila še pred kratkim difterija in je še danes po deželi, kjer ni vselej hitro mogoče dobiti zdravnika. Kajti cepivo proti davici pomaga zanesljivo le, če se vcepi že prvi ali vsaj drugi dan. Koze, ki so svoj čas leto za letom opustošale našo domovino, ugonabljač na stotine in stotine ljudi, so k sreči popolnoma ponehale, odkar je splošno uvedeno cepljenje proti kozam. Tifus je enako opasen otrokom kakor odraslim. O ošpicah in noricah, osobito pa o dušljivem kašlju in influenci nam je znano, da slabijo telo in pripravljajo pot jetiki. Na nalezljive bolezni je torej treba obračati mnogo večjo pozornost, kakor se je to doslej godilo.

Žalibog nam prostor ne pripušča, da bi tu navedli vse varnostne naprave. Kdor se zanima za stvar, temu priporočamo krasni dr. Trumpov plakat: »Nalezljive otroške bolezni v sliki in besedi.«*) Plakat

*) Plakat je dobiti v slovenskem jeziku v slovenskih knjigarnah. Cena 4 K.

je največje važnosti za naše matere, osobito pa tudi za šolske voditelje, ker nam podaja navodila, kako imamo postopati v posameznih slučajih in nam s pomočjo dovršenih slik omogočuje, da pravočasno spoznamo vsako nalezljivo bolezen.

Najvažnejše je seveda, da se izogibamo vsaki okužbi. Vendar je naglašati, da

okužba, oziroma vselitev bakterij sama na sebi še ne zadošča, da se razvije dotična bolezen, treba je marveč, da ima človek neko posebno nagnjenje k dotični bolezni. Da, nekateri ljudje so za nekatere bolezni naravnost neokužni ali nezastrupni.

Zato moramo sploh opuščati vse, kar telo slabi.

Obračati moramo največjo pozornost na telesno in splošno snago, kajti že ta nas izdatno ščiti pred bakterijami.

Ker se premnoge epidemije razvijajo po okužbi prebavil, gledati moramo osobito na to:

1. da ne uživamo ničesar z nesnažnimi rokami;
2. da ne uživamo ničesar iz nesnažnih posod;
3. da ne uživamo ničesar v sobi, v kateri leži za nalezljivo boleznijo obolela oseba;
4. da ne uživamo surovih jedil, osobito mleka in mesa, če natančno ne vemo, od kod da so;
5. da ne pijemo sumljive ali nečiste vode, in
6. da se ogibamo vsake dotike s predmeti, ki jih je uporabljal bolnik (obleke, perila, posteljne oprave itd.). Če je bila taka dotika neizogibna, se moramo skrbno osnažiti in razkužiti.

Priporočati pa moramo tudi utrjevanje telesa z vodo, gimnastične vaje, razne športe itd. Uporabljati je tudi specifične protistrupe, izmed katerih sta se posebno obnesla cepivo proti kozam in ono proti davici.

Ako bi se ljudje ravnali po teh zlatih naukih, bi se kužne bolezni med otroci ne širile tako neznansko. Marsikdo bi rešil otročičem zdravje in morda tudi življenje. Vsekako pa bi si prihranil mnogo izdatkov in veliko skrbi.

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Listnica uredništva.

Vse dopisnike prosimo, da nam čimprej vpošljejo dopise. Najkasneje morajo biti dopisi v tiskarni v četrtek zvečer, ker se na poznejše uredništvo žal ne more več ozirati.

Dobro ohranjena, kompletna ročna cirkularna žaga

porabna tudi za vodno moč, se po jako nizki ceni, 240 K,

proda.

Prostasnila daje **Dragotin Val** v **Ilirski Bistrici.** 68 3 3

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 30. julija 1910.
Trst: 87, 67, 60, 70, 16.
Linc: 28, 26, 41, 62, 69.
Dvignjene v sredo, dne 8. avgusta 1910.
Praga: 84, 83, 26, 86, 62.

Pozor! Pozor!
V najem se da

lepo posestvo

tik farne cerkve na križišču cest, z dobrodočo **gostilno, prodajalno in poštno nabivalnico**, ki obstoja nad 80 let. Na posestvu je razun **hiše 10 gospodarskih z obširnim hlevom, mostno tehtnico in kovačnico** ter je vse v jako dobrem stanju. Nastopiti je mogoče najpreje s **1. decembrom.** 70 2 2

Natančuejša pejasnila daje g. **H. Knez, Št. Jari pod Kumom, p. Radeče.**

Kdor želi dobro jesti

privošči naj si večkrat izborne Pekatete, ki naj bodo napravljene po receptni knjigi Prve kranjske tovarne testenin v Ilirski Bistrici. Pošlje se vsakomur zastoj in pošt-nine prosto.

18 43 8 22

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn **M. Adlersflügel**

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug itd. 21 42—22

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v **Moč!** gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy

v Ljubljani zraven rotovža.

Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočeno **črno damatinsko vino**

najboljše sredstvo. 47 32 11

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

Br. Novakovič, Ljubljana.

Tržne cene v Ljubljani

od dne 6. avgusta do 10. avgusta 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	40	1	60
1 " " " II. " . . .	1	20	1	40
1 " " " III. " . . .	1	08	1	28
1 " telečjega mesa . . .	1	90	1	96
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	—
1 " " (prekajenega) . . .	1	90	2	—
1 " koštrunovega mesa . . .	1	12	1	20
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	00
1 " slanine prekajene . . .	1	92	2	—
1 " sala . . .	1	92	2	—
1 " surov. margarinskega masla . . .	2	—	2	10
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	—	3	10
1 piščanec . . .	80	—	1	20
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	80	2	—
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	40	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	39	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	39	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	37	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	36	80	—	—
100 " " " " 5 . . .	34	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	29	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	25	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	—	—	—
100 " koruzne moke . . .	18	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . . .	33	—	—	—
100 " ržene moke . . .	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	30
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	22	50	—	—
100 " rži . . .	16	80	—	—
100 " ječmena . . .	16	20	—	—
100 " ovs . . .	17	50	18	—
100 " ajde . . .	16	20	17	—
100 " prosa belega . . .	17	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	—	15	—
100 " krompirja . . .	5	50	6	—

Lesni trg.

Cena trdemu lesu 9—do 10— K
Cena mehjemu lesu 8—do 9 K.

Trg za seno slamo, in steljo.

Na trgu je bilo			
voz sena	3	50	7
" slame	3	—	6
" stelje	—	—	—

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Posojilnica v Črnomlju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

daje posojila na vknjižbo po 5% in 5 1/2%,

na osebni kredit pa po 6%

in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.

Hranilnim vlogam daje 4 1/2% obresti,

ki se pripisujejo s 1. januarjem in glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojilnica ima 1502 zadrugnikov, svoj lastni dom in preko 1.600.000 K hranilnih vlog.

Rezervni zaklad znaša 42.000 K.

Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.

Naslov: "Posojilnica v Črnomlju".

5 12-8 Načelstvo.

Posojilnica za ilir. bistriški kraj

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Trnovem

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne
in od 2. do 4. ure popoldne,

jih obrestuje po 4 1/2%

ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega konec leta h kapitalu.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da ga bi zaračunala vlagateljem.

Za varnost vlog jamči 627 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem in rezervni zaklad z 49.971 K 81 h.

Posojila daje posojilnica po 5 1/2% na osebni kredit in proti vknjižbi. 7 13-8

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnicā K 5.000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lastn. blaga.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2%

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52-54

Posojilnica v Ribnici

reg. zadruga z omejeno zavezo

sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po

4 3/4%

Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Ima na razpolago

52 4

.. domače hranilne pušice ..

jako pripravne, da se navaja mladino na varčevanje.

Posojila daje na osebni kredit in proti

.. vknjižbi proti 5-6% obrestovanju. ..

Vplačani deleži koncem leta 1909 40.630 K

Rezervni zaklad koncem leta 1909 167.218 K

*	*
	
Popravila in preobleke točno in ceno.	Popravila in preobleke točno in ceno.

Najcenejše solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča

3 52-21

Josip Vidmar

== v Ljubljani ==

Pred Škofijo 19,

Stari trg 4,

Prešernova ulica 4.

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijansko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-27

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilni račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge

po **4 $\frac{1}{2}$ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5 $\frac{1}{4}$ % z $\frac{1}{2}$ % na amortizacijo ali pa po 5 $\frac{1}{4}$ % brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-31